

HH/emt

20.12.2011

LAUSUNTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Suomen Lääkäriliiton lausunto korkeakoulujen opiskelijavalintoja koskevasta hallituksen esityksestä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on laatinut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jossa ehdotetaan muutoksia yliopistolakiin, ammattikorkeakoululakiin ja opiskelijavalintarekisteristä sekä ylioppilastutkintorekisteristä annettuun lakiin. Muutosten tarkoituksena on hallitusohjelman mukaisesti sujuvoittaa pääsyä korkeakouluopintoihin siten, että päävalinnat varataan sellaisille hakijoille, joilla ei ole aiempaa vastaavantasosta tutkintoa tai opiskeluoikeutta.

Esityksen mukaan korkeakoulupaikkaa hakijat voidaan asettaa erillisiin kiintiöihin opintopaikkoja haettaessa. Tähän asti muut kuin äidinkieleen perustuvat kiintiöt ovat olleet yliopistolain vastaisia. Tällä perusteella eduskunnan apulaisoikeusasiamies muutama vuosi sitten piti esimerkiksi lääketieteellisten tiedekuntien pääsykokeissa ensimmäisen vuoden ylioppilaille myönnettäviä lisäpisteitä yliopistolain vastaisena.

Suomen Lääkäriliitto pitää tavoitetta työelämään siirtymisen nopeuttamista kannatettavana. Työuria tulee pidentää niin alku- kuin loppupäästäkin ja opiskelijoiden valmistumista edistää monipuolisesti. Keskeyttämisprosentti lääketieteen alalla on lähes kaikkiin muihin aloihin verrattuna poikkeuksellisen matala, parin prosentin luokkaa.

Hyvä pyrkimys on myös yhtenäisen opiskelijoiden tietovarannon rakentaminen. Sitä kautta ajankohtaisten tietojen ylläpitäminen esimerkiksi opiskelijamääristä helpottuu. Tällä hetkellä esimerkiksi lääketieteen opiskelijoiden aloituspaikkamääristä on julkisuudessa esiintynyt kovin vaihtelevia tietoja, mikä on osaltaan vaikeuttanut ennakointiin liittyviä linjauksia.

Suomen Lääkäriliitto ei kannata muutosta, jonka seurauksena hakukäytännöissä opiskelija pakotetaan valitsemaan itselleen sopiva ala ennen opiskelupaikan vastaanottamista. Sitova päätös elämänurasta tulee tehtäväksi tällöin aivan liian aikaisin, periaatteessa jo ennen toisen asteen opintoja. Muutos on omiaan myös lisäämään eriarvoisuutta, kun esimerkiksi lukio-opintojen vaihteleva taso maassa vaikuttaa entistä enemmän uravalintoihin.

Muutoksen tavoitteena on vähentää tutkintoon johtavien koulutuspaikkojen käyttämistä välivuosiin. Se ei todennäköisesti kuitenkaan johtaisi korkeakouluista valmistumisen nopeutumiseen. Erityisesti aloilla, joissa on kova kilpailu kuten lääketieteessä, opiskelijat voivat jäädä useiksi vuosiksi valmistautumaan pääsykokeisiin sen sijaan, että opiskelisivat muuta lopullista uraa tukevaa alaa.

Toisen asteen päättävien nuorien kiinnostuksen kohteet ja uravalinnat voivat vielä muuttua ja elää kuten on perusteltuakin. Opiskelupaikan vastaanottamiseen pakottamiseen ja sitä kautta erilliseen kiintiöön muuta opintopaikkaan haettaessa joutuminen on omiaan vaikeuttamaan tätä tilannetta. Alan vaihtaminen kesken opintojen tulisi olla edelleen mahdollista.

Lääketieteen alalla sinänsä ensimmäisen vuoden opiskelijoiden lisäpisteiden antaminen koettiin hyväksi vaihtoehdoksi tasoittamaan sitä epäarvoista tilannetta, jossa uusien ylioppilaiden mahdollisuus valmistautua pääsykokeeseen on lyhytaikaisempi. Lisäpisteiden poistaminen on vähentänyt uusien ylioppilaiden osuutta 17 %:iin ja nostanut opinnot aloittavien opiskelijoiden keski-ikää hieman eli noin 22 vuoteen.

Lakiehdotuksen mukaan kiintiöissä otettaisiin huomioon vain aiemmat Suomessa suoritettut korkeakouluopinnot. Tämä asettaisi lisäksi ulkomailla opiskelleet hakijat edullisempaan asemaan verrattuna Suomessa opiskelleisiin.

Hakumenettelyehdotuksessa on ehdotus myös yhteishakuun ja -valintaan siirtymisestä. Lääketieteen alalla on tähän asti haettu vain yhteen tiedekuntaan, minkä seurauksena rekrytoituminen maan viiteen lääketieteelliseen tiedekuntaan on ollut alueellisesti tasaisempaa. Yhteisvalinnan seurauksena on mahdollista, että Etelä-Suomesta kotoisin olevat opiskelijat täyttävät nykyistä enemmän esimerkiksi Oulun ja Itä-Suomen yliopistojen opiskelupaikkoja. Heidän todennäköisyyttä jäädä töihin opiskelupaikkakunnalle on tällöin todennäköisesti matalampi. Huolena voi olla myös opettajavoimien rekrytoiminen. Tämä yhdessä kaavailtujen mittavien lääketieteen alan opiskelijamäärien lisäämisen kanssa kasvattaa huolta lääkärikoulutuksen laadusta tulevaisuudessa.

Ennen yhteisvalintaa koskevia päätöksiä tulisi vielä perusteellisemmin selvittää ehdotetun järjestelmän vaikutukset opiskelijoiden rekrytoitumiseen eri puolille maata ja verrata sitä toisaalta opiskelemaan pyrkijöiden oikeusturvaan sekä tasaveroisuuteen.

Mikko Valkonen
varapuheenjohtaja

Hannu Halila
yhteiskuntasuhdejohtaja